JOAN ALBERT BAN (HAARLEM)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
24 FEBRUARI 1641
2655

Het postscriptum is een antwoord op Huygens' brief van 23 februari 1641 (***2652***).
Samenvatting: Ban is ernstig ziek geweest, juist toen hij zijn muzikale papieren op orde bracht. Als hij weer beter is, zal hij zijn werk voltooien. Hij stuurt Huygens brieven van Wendelinus en Marius, aan hem (Ban) gericht. In een postscriptum bevestigt hij de ontvangst van Huygens' brief van 23 februari 1641 (***2652***), met Huygens' lied (dat hem tegenvalt) en Mersennes brief (die hij vanwege het handschrift en zijn hoofdpijn nog niet heeft gelezen).
Bijlagen: Wendelinus aan Ban; Marius aan Ban.
Ban schreef opnieuw op 3 maart 1641 (***2660A***).
Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 21x33cm, ab│-; apograaf).
Vroegere uitgaven: Worp 3, nr. 2655, p. 151: samenvatting.
— Waard 10, nr. 983, p. 518: samenvatting.
— Rasch 2007, nr. 2655, pp. 528-531: volledig, met Nederlandse vertaling.
Namen: Horatius; Leonardus Marius; Marin Mersenne; Godefridus Wendelinus.
Glossarium: aër (lied); cantus (gezang); musica (muziek); musicus (muzikaal).

Transcriptie

Joannus Albertus Bannius Constantino Hugenio Equiti salutem plurimam dicit.

Nobilissime Domine,

Discutienti mihi [1]elapsâ quindenâ fasces meos musicos (sex circiter sunt volumina in folio, ut ajunt, in quos omnes meas cogitationes congessi, et ex opinione meâ sæpius etiam sub manum mutatâ, rei musicæ tractationem annorum aliquot decursu conscripsi), ut tibi propositi novi operis aliquod specimen darem, ecce XVII die Februarii febris catarrhalis, ex plethorâ et cacochymiâ sanguinis trahens originem, in corpus meum triduo ita deferit, singulos artus excrucians, ut nec stare nec sedere, nec ambulare, nec jacere commodum esset; imo LXX horas insomnes ducere cogerer. Defluxio primò in pectus ruens, cordi minabatur, sed die sequenti purgante medicamento abducta est. Deinde verò utrumque oculum occupavit et quidem sinistro minabatur, donec copia sanguinis (vehementi quodam exercitio per venas ad cerebrem delati) narium frequenti emunctione resoluta egestaque, tumorem ab oculis relaxavit. Tum naturâ viam pandente venæsectio instituta est, sanguis missus ad XIX uncias, totus plethoricus et cacochymicus, ad ultimam unciam mutationem indicavit. Levamen post quartum diem sensi, doloribus solutis. Unde refrigeranti ac sanguinis fervorem corrigenti apozemati triduum dedi. Verum tantus est motæ camerinæ vapor cerebrum afficiens, tantaque membrorum debilitas, ut valetudini curandæ otio menti religiosè indicto, omnis cura collocanda sit. Hæc tantæ remoræ caussa est, quam te latere, vir amicissime, nolui, ne meo vitio peccatum esse susciperis.

Interim tamen aliquid transmitto primò quidem epistolam Godefridi Wendelini Magistri Scientiarum, [2]alteram verò eximii atque sapientissimi Doctoris Leonardi Marii, quas ubi pro nato tibi otio legeris. Vide et estima.

[3]Num cuivis homini contingat adire Corynthum. Cætera verò, ut in diem dilata, majori curâ ac judicio, redditis scilicet │b│ viribus, liceat perficere, rogo. Interea vero clienti tuo bene precare. Vale. Harlemi, sexto Kalendas Martias, MDCXLI.

1. <elapsa quindena>: autografe toevoeging.
2. De laatste klinker is onduidelijk. Hoewel er <alterum> of <alterim> lijkt te staan, ontbreekt daarvoor het streepje of de punt.
3. Horatius, *Epistulæ*, I, 17, 36: 'Non *cuivis homini contingit adire Corinthum*.'

© Rudolf Rasch, transcripties en vertalingen

https://resources.huygens.knaw.nl/briefwisselingconstantijnhuygens/brief/nr/2655

[4]Tuus servus
Jo. Alb. Bannius, 1641.

Priores literas, Hugeni nobilissime amicissimeque, jusseram deferri ad currus, cum statim ipso eodem momento tuæ mihi, cum cantu promisso et Mersennianis additis, tradebantur. Quæ me recreabant dictitante te jam evasisse malum illud, quod mihi nescienti non leviter minabatur. Erit mihi hæc occasio ut recuperatis viribus in argumento nuper proposito, quod te non parum afficit, non [5]segniter desudem. Horatiano cantu meipsum provocabo: [6]‘recepto,’ inquit ille, ‘dulce mihi furere est amico.’ Levi porro oculo perlustravi aërem istum, [7]ut vocant. Sed in eo tantam energiam non invenio, qualem mihi persuadebam. Mersenni literas, ob characterum injuriam, ægro cerebro, legere non potui, at seposui in aliem diem commodiorem. De cætero quod me nunc quotidie, imo quothoris monet occasio, id tibi serio commendo, Vir amicissime, valetudinem tuam cura diligenter. Vale.

[8]Tuus
Bannius.

Vertaling

De heer Joan Albert Ban groet de heer Constantijn Huygens, ridder.

Edele heer,

Toen ik veertien dagen geleden mijn muzikale papieren op orde bracht (het zijn ongeveer zes delen in folio, zoals men zegt, waarin ik al mijn muzikale overwegingen bijeen heb gebracht, en waarin ik vanuit mijn standpunt, dat ik meerdere malen heb herzien, over een periode van verschillende jaren een verhandeling over de muziek bijeen heb geschreven), om u een voorbeeld van mijn meest recente werk te verschaffen, ziedaar op 17 februari een catarrale koorts (die zijn oorzaak vond in de volheid en de rotting van het bloed), die in drie dagen zo huishield in mijn lichaam, alle aderen folterend, dat noch staan, noch zitten, noch lopen, noch liggen soelaas bood. Niet minder dan zeventig uur bracht ik zonder slaap door. De ettering liep eerst in de borst en bedreigde het hart, maar werd de volgende dag door een purgerend geneesmiddel afgevoerd. Vervolgens is die tot mijn ogen doorgedrongen en heeft die vooral mijn linkeroog bedreigd, totdat een grote hoeveelheid bloed (als gevolg van zekere grote inspanning naar de hersenen gestuwd) door het veelvuldig snuiten van de neus is opgelost en verwijderd, en de druk op de ogen heeft weggenomen. Toen, om de natuur een handje te helpen, een aderlating is toegepast, heb ik 19 ons bloed, geheel dik en verrot, verloren, maar het laatste onsje bevatte toch een teken van verandering. Verlichting voelde ik na vier dagen, toen de pijn weg was. Daarna ben ik drie dagen bezig geweest met een verkoelend en de temperatuur van het bloed corrigerend drankje. Zo sterk is echter de damp van de geschokte hersenpan, die de hersenen aantast, en zo zwak zijn mijn leden dat, terwijl om de genezing tot stand te brengen aan mijn geest een volstrekte rust is opgelegd, alle middelen ter genezing moeten worden doorlopen. Dit is de oorzaak van al het uitstel, die ik u, waarde vriend, niet heb willen verhelen, opdat u mij niet van nalatigheid zou kunnen beschuldigen.

Intussen zend ik in de eerste plaats een brief door van Godefridus Wendelinus, en nog een van de uitmuntende en wijze doctor Leonardus Marius, die u kunt lezen wanneer u er tijd voor hebt. Ziet en oordeelt.

[9]‘*Het gelukt misschien niet ieder zijn ideaal te bereiken*.’ Ik verlang alleen dat het mij gegeven is het overige, al is het vertraagd, te voltooien door goede zorg en beoordeling, namelijk wanneer de krachten zijn teruggekeerd. Smeek intussen het goede af voor uw vriend. Vaarwel. Haarlem, 24 februari 1641.

4. Kwalificatie en ondertekening autograaf.
5. <seguiter>.
6. Horatius, *Carmina*, II, 7, 27-28: ‘ ..., *recepto* | *Dulce mihi furere est amico*.’
7. <ut vocant>: autografe toevoeging.
8. Kwalificatie en ondertekening autograaf.
9. Horatius, *Epistulæ*, I, 17, 36: ‘*Niet ieder gelukt het Corinthe* [=zijn ideaal] *te bereiken*.’

© Rudolf Rasch, transcripties en vertalingen

https://resources.huygens.knaw.nl/briefwisselingconstantijnhuygens/brief/nr/2655

Uw dienaar
Joan Albert Ban.

Ik wilde deze brief, edele vriend Huygens, aan de postkoets meegeven, toen juist op hetzelfde moment uw brief, met het beloofde lied, en de brief van Mersenne aan mij werden overhandigd. Uw brief stelt mij gerust omdat ik weet dat ik nu aan het kwaad ben ontsnapt, waardoor ik mij in mijn onwetendheid niet weinig bedreigd voelde. Het geeft mij de gelegenheid dat ik mij, nadat ik ben hersteld, geenszins nutteloos aftob met het onlangs voorgestelde onderwerp, dat ook u niet weinig aangaat. Ik zal mijzelf wel aansporen met het Horatiaanse gezang: [10]'Nu ik mijn vriend heb teruggevonden,' zegt hij, 'is het mij zoet om in vervoering te geraken.' Met een half oog heb ik het lied of *air*, zoals ze dat noemen, bekeken. Maar ik vind daarin niet zoveel uitwerking als ik had gedacht. De brief van Mersenne kan ik vanwege het slordige handschrift, nu ik hoofdpijn heb, niet lezen; ik heb dat uitgesteld tot een dag dat ik mij beter voel. Voor het overige beveel ik u aan, beste vriend, wat mijn toestand mij iedere dag, ja zelfs ieder uur waarschuwend laat weten: *Pas met zorg op uw gezondheid*. Vaarwel.

Uw Ban.

10. Horatius, *Carmina*, II, 7, 27-28: '*Nu ik mijn vriend heb teruggevonden, is het mij zoet om in vervoering te geraken*.'

© Rudolf Rasch, transcripties en vertalingen

https://resources.huygens.knaw.nl/briefwisselingconstantijnhuygens/brief/nr/2655